

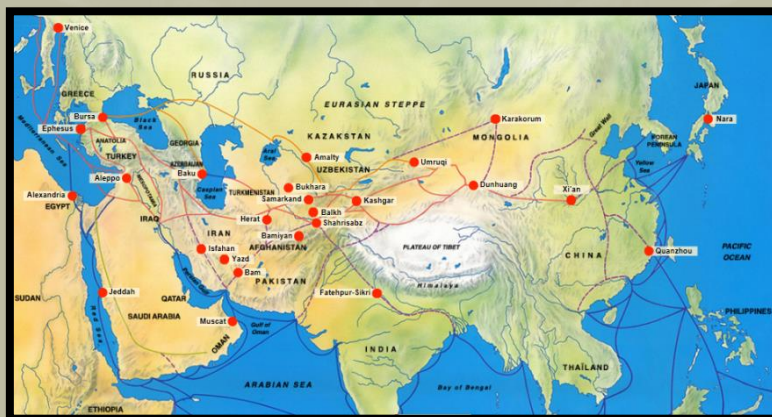

A Shōsōin kincstára és páratlan gyűjteménye

A japán *Nara* városában, a *Tōdai-ji* templom *Daibutsuden* csarnokának északnyugati sarkában áll egy épület, amely a 8. század óta szinte érintetlenül fennmaradt. A korhadtnak tűnő, bordázott falait nagy, lapos, téglalap alakú ajtók tagolják, amelyek visszhangozzák a mélyen ereszkedő, szélesen elnyúló, kerámiacserépből készült tető lágy, lineáris barázdáit. A negyven oszlopon álló, lépcső nélküli, egyszerű, doboz formájú szerkezet szinte lebegni látszik. Ez a szigorúan geometrikus eleganciát sugárzó építészeti remekmű nem más, mint a *Shōsōin* kincstár.

Csaknem 1200 éven keresztül, egészen a huszadik századig, a *Shōsōin* kivételes állapotban őrzött meg mintegy kilencezer műtárgyat, amelyek Kínából, Délkelet-Ázsiából, Iránból és a Közel-Keletről származtak. Ez a sokszínű gyűjtemény az ókori Japánt az eurázsiai kontinens kulturális kereskedelmével és művészeti cseréjével kapcsolta össze. Míg a világ számos gyűjteménye őrzi az ősi Selyemutak kincseit, a *Shōsōin* egyedülálló időkapszulaként szolgál: korának ismert világát öleli fel, amikor a *Nara*-kori Japán a Tang-dinasztia Kínájának (618–907) káprázatos kulturális univerzumában tündöklő csillagként ragyogott.

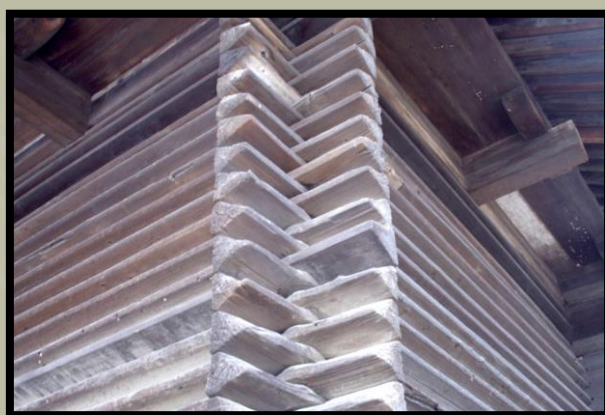
A Selyemút térképe

A szerkezet és annak háttere

A *Shōsōin*, bár a nagyszerű spirituális környezet részét képezi, maga gyakorlatias, és nem kifejezetten vallásos célokat szolgál. Az *azekura-zukuri* néven ismert híres raktárépítési stílust képviseli, amelyet az ősi japán falusi ácsok fejlesztettek ki gabona és más élelmiszerek tárolására – ezek az agrártársadalom alapvető létfenntartó elemei voltak. Bár gyakran „rönkház-stílusúnak” nevezik, ez a kétezer éves építési technika nem az a kezdetleges, huzatos építmény, amelyet e kifejezés hallatán elképzelnénk. És nem is csupán az esztétikai ízlés kérdése.

E különleges megjelenés a kifinomult szerkezeti tervezés eredménye, amely mesterien kihasználja a fa természetes tulajdonságait: a hőtágulás és zsugorodás ritmusát. A precízen megmunkált, háromszög alakú rönkök pontosan illeszkednek egymáshoz, hogy belül sima falat, kívül pedig egyedi, bordázott felületet hozzanak létre.

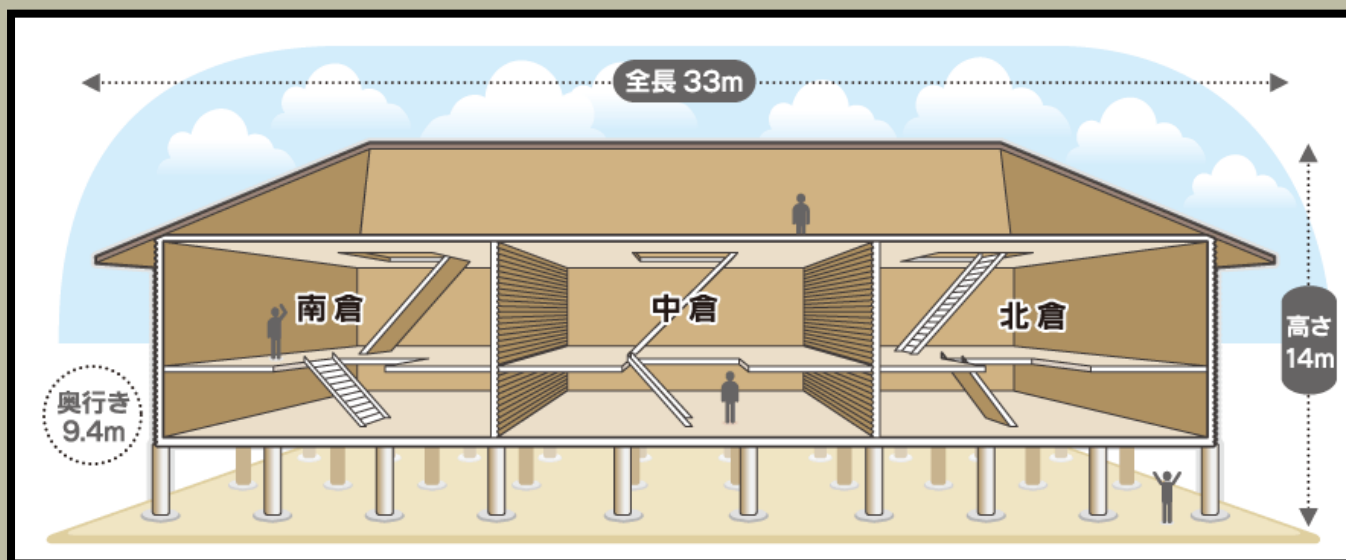

A kerámia cserepek és a tető csípő- és nyeregtetős kialakítása egyszerre biztosít víztaszító és tűzgátló védelmet. Az oszlopok, amelyek a földből emelkednek ki, természetes kövek alapjain nyugszanak. Ezek az elemek együttesen egy természetes klímaszabályozó rendszert alkotnak, amely hatékonyan csökkenti Japán párási éghajlatának nedvességtartalmát, és megakadályozza a kártevők terjedését.

Az állandó lépcsők hiánya további védelmet nyújtott, mivel elriasztotta a tolvajokat. A tárgyak tárolására használt fából készült ládák további biztonságot jelentettek: megóvták a szerves anyagokat a fény és a szennyeződések káros hatásaitól. Ezek a szellőztetett és védett körülmények tökéletesen megfeleltek a japán buddhista szerzetesi közösségek értékes kincseinek megőrzésére. A *Shōsōin* a kincsházak legrégebbi fennmaradt példája.

A *Shōsōin* belső terében két szinten három helyiség található, mindegyikhez saját bejárati ajtó tartozik. Bár nincsenek írásos források, amelyek megerősítenék a pontos datálást, a faanyagok legutóbbi elemzése alátámasztotta az építés 8. század közepi időpontját. Érdeemes megjegyezni, hogy a középső szoba falai, amelyek a másik kettőtől eltérnek, kiegészítő lapos gerendákkal, valószínűleg nem az eredetiek. Az *Edo*-korszak (1603-1868) későbbi helyreállításai, mint például az oszlopokhoz hozzáadott vaspántok és a padlószegélyek védelmére elhelyezett rézlemezek, nem befolyásolják jelentősen az épület eredeti állapotát.

Buddhista áldozati tárgyak

A korai császárok által alapított *Tōdai-ji* Japán egyik legmagasabb rangú buddhista szerzetesi közössége volt, és ma is fontos vallási központként működik. A császári és nemesi családok pártfogása, mint kegyességi cselekedet, hozzájárult ahhoz, hogy a templom a leggazdagabbak közé emelkedett.

Tōdai-ji Nagy Templom

A *Shōsōin* elsősorban a *Kōmyō* császárnő által adományozott személyes tárgyak tárolására szolgált, melyeket a *Daibutsu Vairocana Buddha*, a világ legnagyobb öntött bronzból készült szobra előtt helyeztek el. Ezen ajándékokat férje, *Shōmu* császár halála után, 756-ban adta, hogy biztosítsa lelkének védelmét. A felajánlásokat az északi teremben őrizték.

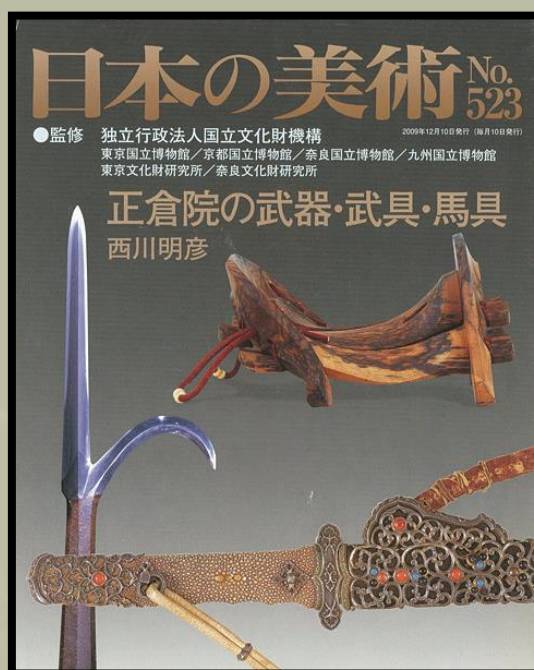

Shōmu császár és Kōmyō császárnő

A rangidős szerzetesek a középső és déli termet használták szertartási tárgyaik tárolására, míg a 10. században egy kisebb, közeli raktárból hozták be a tárgyakat és dokumentumokat a szertartásokra. A déli terem a *Meiji*-korszakig (1868-1912) hozzáférhető maradt, de valamikor a 12. században a japán császári ház lezárta a középső és az északi termet. A magas rangú miniszterek vállalták a termék biztonságának biztosítását. Ettől kezdve a *Shōsōin*-t ritkán nyitották ki, és az évszázadok során háborúkat és tűzvészeket is túlélve gyakorlatilag az összes ősi kulturális kincset érintetlenül hagyva őrizte meg.

A kincsek a *Shōsōin* raktárban

A *Shōsōin* raktárában őrzött több ezer tárgy között kéziratok, hangszerek, textíliák, cipők, zászlók, kerámiák és üvegek, fémműves és lakkozott tárgyak találhatók. Ezek a tárgyak nemcsak a magas szintű kézművességet, hanem a császári háztartás számára ebben a korai időszakban rendelkezésre álló összetett technikákat is bemutatják, amelyek közül néhány mára már elveszett.

Az ősi gondnokok által e tárgyakról vezetett aprólékos feljegyzésekből is nagy hasznot húzunk. A tárgyakon található feliratok révén ma már ismerjük azok dátumát, használatát és néha származását is – mindezek segítenek a tárgyak történeti és kulturális kontextusba helyezésében. A raktárban őrzött anyag különösen fontos, mivel alapot ad a későbbi japán művészetnek és stílusnak, amely a kínai Tang-dinasztia hatása alatt alakult ki (amelyet a művészet, zene és irodalom aranykoraként, valamint Kelet-Ázsia gazdasági és politikai központjaként tartanak számon). Narát a Tang fővárosáról, Csang'anról (ma Xi'an, Kína) mintázták, amely a buddhizmus központjaként működött. Különösen a 7. és 8. század között Japán, amely idegeneket fogadott be és követeket küldött külföldre, figyelmesen tanulmányozta, megőrizte és fejlesztette saját művészeti kultúráját.

A Selyemút

A gyöngyházberakásos eperfa kifinomultsága és szépsége egyértelműen tükrözi a Tang-kínai kultúra széleskörű és összetett hatását. Japánban "*Kuwanoki no genia*", Kínában pedig "pipa" néven ismert, ez a körte alakú, 5 húros hangszer valószínűleg Közép-Ázsiából került Kínába az i. sz. 1. vagy 2. században, és tartós népszerűsége tett szert. A *Shōsōin*-ban található 8. századi példány szoros kapcsolatban áll azzal a pipával, amely a 3-4. századi buddhista barlangkomplexumok festett ábrázolásaiban jelenik meg *Dunhuang*-ban és *Yulin*-ban, a mai Gansu tartományban, Kínában — ezek a központok valaha a buddhizmus terjesztését szolgálták, és csomópontként működtek az északi Selyemút mentén folytatott eszmecserék, áruk és emberek áramlásában.

Kuwanoki no genia (egy kép, amely az előlapot és a hátlapot mutatja), Tang-dinasztia, 8. század, (Shōsōin Repository, Nara)

Zenészek (a pipa a jobb alsó sarokban, és a középső táncos figura a vállánál tartja) az Amitábha nyugati paradicsomából, a 112-es dunhuangi barlang, Tang-korszak közepe, 8. század.

Messze keletre, a Sárga-tengeren, a Japán-tengeren és a Koreai-félsziget ősi királyságain keresztül vezetett az útvonal, amely elérte a *Nara*-korabeli Japán császári kolostorait, így a *Tōdai-ji*-t is.

A *Kuwanoki no genia*-t díszítő nagy virágmotívum és a raktárban található egyéb tárgyak, például tükrök, dobozok és rituális szőnyegek további kapcsolódási pontokat kínálnak. A késő Tang-korszakra jellemző motívumot általában a Tang-dinasztia jelképeként ismerik el, Japánban pedig *kara-hana* néven ismert, ami „Tang-virágot” jelent.

A képen egy gyöngyház berakásos bronz és lakk tükör látható.

A Szászánida Birodalom befolyása

A kínai barlangokból származó képanyaggal való megfelelés megerősíti, hogy a *Shōsōin* számos tárgya valóban használati eszközként szolgált. A leletanyag hasonlóképpen kézzelfoghatóvá teszi a Selyemút távoli kapcsolatait és összetettségét. Például egy szépen üregesen csiszolt, üreges fazettákkal díszített üvegtál párhuzamba állítható egy 9. századi lobogóval, amelyet a dunhuangi Mogao-barlangokban fedeztek fel.

A zászló egy fontos istenséget, egy bódhiszattvát ábrázol, aki egy hasonló tálat tart a kezében (japánul a tálat *Hakururi no wan*-nak nevezik). Ezt az üvegtípust általában „szászáni üveggént” ismerik, utalva az utolsó, iszlám előtti iráni dinasztiára, amely a 3. századtól a 7. századig hatalmas eurázsiai területet uralt, Közép-Ázsiától Irakig. Azonban ezt az üvegtípust már a szászánida korszak előtt is gyártották, és a Közel-Keleten máshol is előfordult. Egy hasonló, sokkal korábbi típust Palmyra városában (a mai Szíriában) is felfedeztek.

Balra: *Hakururi no wan* a *Shōsōin*-ból; jobbra: Zászló (részlet) egy poharat tartó Bodhiszattva (British Museum).

Az ókori szövetek a legértékesebb luxuscikkek közé tartoztak, és a *Shōsōin*-ból származó leletek többségét ezek alkotják. Hasonló mintás textíliák maradtak fenn a *Nara* császárság korában alapított más buddhista közösségek (például a *Hōryū-ji*) fontos tárgyai között. Ezek a szövetek szinte teljes egészében selyemből és ramiból készültek, és a japán textilfejlődés második időszakához tartoznak. Motívumaik a Tang-dinasztia Kína hatását tükrözik, ahogyan azt más *Shōsōin* tárgyak is mutatják, például a fonott felületű, virágos medalionok, amelyek nyugaton szamit néven ismertek. Az első fázis, amely a 4. vagy 5. századra tehető, valószínűleg akkor kezdődött, amikor a korai császárok textilszövőket hívtak Japánba a koreai királyságokból és Kínából, amelyek akkoriban fejlettebb társadalmak voltak.

Különösen a korai japán történelmi beszámolókból, mint a legismertebbek közé tartozó „Az ősi dolgok feljegyzése” (*Kojiki*) és „Japán krónikái” (*Nihon Shoki*), említést nyer a *Nishiki* nevű kézműves klán. Nem véletlen, hogy a „*nishiki*” kifejezés már hosszú ideje a japán polikróm mintás szőttesek szinonimájaként ismert.

A *Nara*-ban található iráni ihletésű műtárgyak között van egy különleges *nishiki* töredék, amely ma már nemzeti kincsnek számít, és amely a különböző etnikai csoportokhoz tartozó kézművesek művészi együttműködését mutatja be. E kézművesek összefogásával ötvözték művészi és technikai tudásukat. A minta ismétlődő gyöngyös keretből áll, amelyek egy vadászt vesznek körül, szárnyas lovon, íjat feszítve egy felemelkedő oroszlánra.

A kompozíció minden képi eleme – mint a korona, kör, virágok – a szászánida motívumokkal függ össze, bár a lovak testén található kínai írásjegyek a kínai-közép-ázsiai gyártásra utalnak. Az ilyen művészeti együttműködések meglehetősen gyakoriak voltak a Selyemút mentén, különösen a Sogdiana és a Hszincsiang tartománybeli Turfan közötti területen. Az ilyen kompozíciók gyakran megjelennek a szászánida fémtárgyakon a világ különböző gyűjteményeiben.

A *Shōsōin*-ből származó, 6-7. századi japán selyemszálás textil reprodukciója, amely egy szászánida perzsa eredetit utánoz. Az eredeti tárgy a *Hōryū-ji* templomban volt, és a műalkotás a korabeli japán textilművészet és a szászánida perzsa hatás összeolvadását tükrözi. (Magángyűjtemény)

Kardok és katonai felszerelések

A *Shōsōin* ősidők óta a kardok és katonai felszerelések raktáraként is szolgált. A nemzet ritka kincseinek feljegyzése (*Kokka chinpo cho*) számos fegyver, köztük száz *tachi*-kard adományozását sorolja fel. Azonban 764-ben, a *Fujiwara no Nakamaro* (706-764) lázadása idején a legtöbb fegyvert eltávolították a raktárból, és nem adták vissza.

Három kard maradt meg, köztük a „Díszes *karatachi* stílusú kard, arany, ezüst és üveg díszítéssel”, valamint a „Botkard *Kuretake* bambusz hüvelyben”, melyek a raktár északi részében találhatóak. Ezek *Shōmu* császár (701-756; r. 724-749) személyes tárgyai voltak, amelyeket valószínűleg szertartásokon használt.

A kardok származásuk hitelessége és a kiváló kézművességük miatt a *Meiji*-korszakban (1868-1912) többször is reprodukálták.

A vissza nem adott fegyverek pótlására a *Todai-ji* katonai felszereléseit a *Shōsōin*-ba szállították. A *Shōsōin* középső részében ötvenöt kardot találtak, amelyek között szertartásos használatra szánt kardok és gyakorlati harci kardok is voltak. Továbbá, több mint 3800 nyílvevő maradt fenn, melyek bár elvesztették a tollakat, a *Meiji*-korszakban eredeti formájukban újra készültek. A katonai felszerelések díszítése kiemelkedő, ugyanakkor érdemes megemlíteni a használatra szánt tárgyak funkcionális szépségét is.

A "Díszes *Oto* stílusú kard arany és ezüst díszítéssel" a *Nara* Nemzeti Múzeumban található. Ez a kard a *Shōsōin* raktárának egyik kiemelkedő darabja.

Napjainkban

1997-ben a *Shōsōin* épületet nemzeti kincsnek nyilvánították, és a világörökség részeként jegyezték be. Ma már nem az eredeti épületben, hanem a közelben, 1953-ban és 1962-ben épített két biztonságos épületben, a Keleti és Nyugati Tárban őrzik a *Shōsōin* kincseit. Minden ősszel körülbelül két héten át ötven-hatvan tárgyat állítanak ki a *Nara* Nemzeti Múzeumban, ahol a látogatók megcsodálhatják és megismerhetik a *Shōsōin* által megőrzött buddhista ihletésű műtárgyakat, amelyek a „*Nara*-korszakot” jellemzik.

A *Shōsōin* kincse teljes mértékben reprezentálja azokat a kulturális transzfereket, amelyek a Selyemúton, Kínán és Koreán keresztül áramlottak, és amelyek Japánt egy ősi globális kontextusba helyezték.

A fordítás az alábbi cikkek felhasználásával történt: <https://smarthistory.org/the-shosoin-repository/>

<https://okimu.jp/sp/en/exhibition/shosoin/>